

ชื่อนวัตกรรม : “เช็คลิสต์ เช็ครัก เช็ครอค” ตรวจสอบก่อนแต่งด้วยความสมัครใจ

ประเภทนวัตกรรม (จำแนกตามเป้าหมาย)

- ☐ นวัตกรรมผลิตภัณฑ์ (product innovation)
- ☐ นวัตกรรมบริการ (service innovation)
- ☒ นวัตกรรมกระบวนการ (process innovation)

สาขาที่ประกวด : สาขากการป้องกันและแก้ไขปัญหาเอดส์ในชุมชน

จังหวัด : กระบี่

อสม.ดีเด่นระดับ ☐ เขต ☐ ภาค ☒ ชาติ

ชื่อ : นางนงนุช ปวนละเอียด

ที่มาและความสำคัญของการสร้างนวัตกรรม

จากสถานการณ์ในตำบลอ่าวลึกน้อย อำเภอ อ่าวลึก จังหวัดกระบี่ พบว่า มีผู้ติดเชื้อเอชไอวีในตำบลอ่าวลึกน้อย ปี ๒๕๕๒ - ๒๕๕๓ จำนวน ๑๐ ราย และในปี ๒๕๖๔ - ๒๕๖๖ จำนวน ๙ ราย พบในปี ๒๕๖๔ เสียชีวิต ๓ ราย เป็นเพศหญิง ๒ ราย เพศชาย ๑ ราย และ พบผู้ป่วยรายใหม่ชายรักชายเปิดเผยตัว ๒ ราย ปัจจุบันมีผู้ติดเชื้อเอชไอวีในตำบลอ่าวลึกน้อย จำนวน ๙ ราย เพศหญิง ๖ ราย เพศชาย ๓ ราย ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้างนับถือศาสนาอิสลามร้อยละ ๑๐๐ พบปัญหาในพื้นที่หมู่ที่ ๒ บ้านบากัน บุตรของผู้นำศาสนามีการแต่งงานตามขนบธรรมเนียมและประเพณีของศาสนาอิสลาม โดยเรียกว่า “การนิกะ” ถูกต้องตามหลักศาสนา ต่อมาฝ่ายหญิงตั้งครรภ์ จึงมีการตรวจเลือดครั้งแรกเมื่อไปฝากครรภ์ครั้งแรก พบผลติดเชื้อเอชไอวี สร้างการตีตราในหมู่บ้านและการอธิบายให้กับครอบครัวของผู้ติดเชื้อเอชไอวี ประกอบกับประสบการณ์สูญเสียคนในครอบครัวด้านโรคเอดส์ทำให้ “กะนูช” สนใจและทุ่มเทการทำงานจิตอาสาต้านเอดส์อย่างต่อเนื่อง

เพื่อป้องกันการแพร่ของโรคเอดส์จากการมีเพศสัมพันธ์ ลดการตีตราในชุมชน โดยใช้กระบวนการ RRTTPR ตามแนวปฏิบัติของกรมควบคุมโรค และเป้าหมายในการทำงานตามหลัก ๔ ม. (ไม่ติด ไม่ตาย ไม่ตีตรา มีส่วนร่วม) กะนูชและคณะกรรมการป้องกันและแก้ไขปัญหาเรื่องเอดส์ตำบลอ่าวลึกน้อย จึงร่วมคิดค้นนวัตกรรม “เช็คลิสต์ เช็ครัก เช็ครอค” มาใช้เพื่อช่วยคัดกรองและลดการแพร่เชื้อเอชไอวี จากการมีเพศสัมพันธ์ในพื้นที่ที่นับถือศาสนา โดยได้มีการประชุมกับผู้นำศาสนาในชุมชน นำศาสนาพิธีตามหลักศาสนาอิสลามมาปรับใช้ ให้ความรู้การป้องกันโรคเอดส์ โดยนวัตกรรมการ “เช็คลิสต์ เช็ครัก เช็ครอค” มาให้คู่รักที่แต่งงานที่ถูกต้องตามหลักศาสนามาใช้ในการสอบถาม โดยให้มีการตรวจเลือดด้วยความสมัครใจก่อนแต่งงาน ซึ่งได้รับความร่วมมือจากผู้นำศาสนาหลังนวัตกรรมการปรับใช้ควบคู่กับหลักศาสนาเดิมที่มีอยู่แล้ว ทำให้คู่สมรสมีความรู้ในการป้องกันการแพร่เชื้อเอชไอวี และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ต่าง ๆ เพิ่มขึ้น โดยมีคณะกรรมการป้องกันโรคเอดส์ในชุมชนติดตามและให้ความรู้แนวทางการป้องกันโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์โรคเอดส์ต่อเนื่อง โดยนวัตกรรม “เช็คลิสต์ เช็ครัก เช็ครอค” นี้ เริ่มใช้ในปี พ.ศ. ๒๕๖๓ ในหมู่ที่ ๒ บ้านบากัน ซึ่งปัจจุบันได้นำนวัตกรรมมาใช้ครอบคลุมทั้ง ๖ หมู่บ้าน ๙ มัสยิดทั้งตำบลอ่าวลึกน้อย

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้ความรู้ในการป้องกันโรคเอดส์ โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ และช่วยลดการตีตราในชุมชน
๒. เพื่อป้องกันการแพร่เชื้อเอชไอวีจากการมีเพศสัมพันธ์ “รู้เร็ว รักษาเร็ว ป้องกันได้”

ขั้นตอนการดำเนินงาน

กะนูชและคณะกรรมการป้องกันและแก้ไขปัญหาเรื่องเอดส์ตำบลอ่าวลึกน้อย ร่วมกันคิดค้นนวัตกรรม “เช็คลิสต์ เช็ครัก เช็ครอค” มาใช้เพื่อช่วยคัดกรองและลดการแพร่เชื้อเอชไอวี จากการมีเพศสัมพันธ์ในพื้นที่ที่นับถือ

อิสลาม โดยใช้กระบวนการ RRTTPR (Reach-Recruit-Test-Treat-Prevention-Retain) บูรณาการร่วมกับหลักการ “การนิเกะ” การแต่งงานถูกต้องตามหลักศาสนาอิสลาม เพื่อบรรลุเป้าหมายในการทำงานตามหลัก ๔ ม. (ไม่ติด ไม่ตาย ไม่ตีตรา มีส่วนร่วม) กะนูซเริ่มขั้นตอนในการดำเนินงาน โดยการสร้างทีมภาคีเครือข่ายเพื่อมาร่วมทีมกับคณะกรรมการป้องกันและแก้ไขปัญหาเรื่องเอดส์ตำบลอ่าวลึกน้อย และนัดหมายประชุมร่วมกันเพื่อวางแผนออกแบบนวัตกรรม และสร้างความเข้าใจในการนำนวัตกรรมไปใช้ร่วมกับผู้นำศาสนา ผู้นำชุมชน และ อสม. แกนนำโรคเอดส์ในชุมชน (กลุ่มปันรัก) เมื่อเกิดความเข้าใจแล้ว กะนูซและแกนนำ อสม. ติดต่อประสานงาน เข้าไปให้ความรู้ แนะนำการใช้นวัตกรรม “เช็คลิสต์ เช็ครัก เช็คโรค” และให้ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันโรคเอดส์ และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ ให้กับผู้นำศาสนาในชุมชน ซึ่งผู้นำศาสนาได้ให้ความร่วมมือ และเมื่อมีการแต่งงาน ผู้นำศาสนาจะนำนวัตกรรม “เช็คลิสต์ เช็ครัก เช็คโรค” ไปใช้ควบคู่กับการสอบถามในศาสนพิธีการแต่งงานตามหลักศาสนาอิสลาม คือ “การนิเกะ” โดยในศาสนาอิสลามการแต่งงานในพิธีนิกะห์อันเป็นส่วนที่สำคัญที่สุดจะสมบูรณ์ได้ก็เมื่อประกอบด้วยเงื่อนไข ๕ ประการเข้าด้วยกัน นั่นคือ

(๑) ผู้ปกครองของฝ่ายหญิง (วาลี) : โดยจะต้องเป็นผู้ชายมุสลิมที่เป็นผู้ปกครองตามเชื้อสาย และเป็นผู้ที่ไม่สามารถแต่งงานกับเจ้าสาวได้ เช่น พ่อ ปู่ พี่น้องชาย หรือญาติสนิท

(๒) พยาน ๒ คน (ชะฮียะ): เป็นผู้ชายมุสลิม หูได้ยินและตาสามารถมองเห็นเพื่อเป็นพยานได้

(๓) เจ้าบ่าว: เป็นผู้ชายมุสลิม ไม่อยู่ในระหว่างประกอบพิธีฮัจญ์

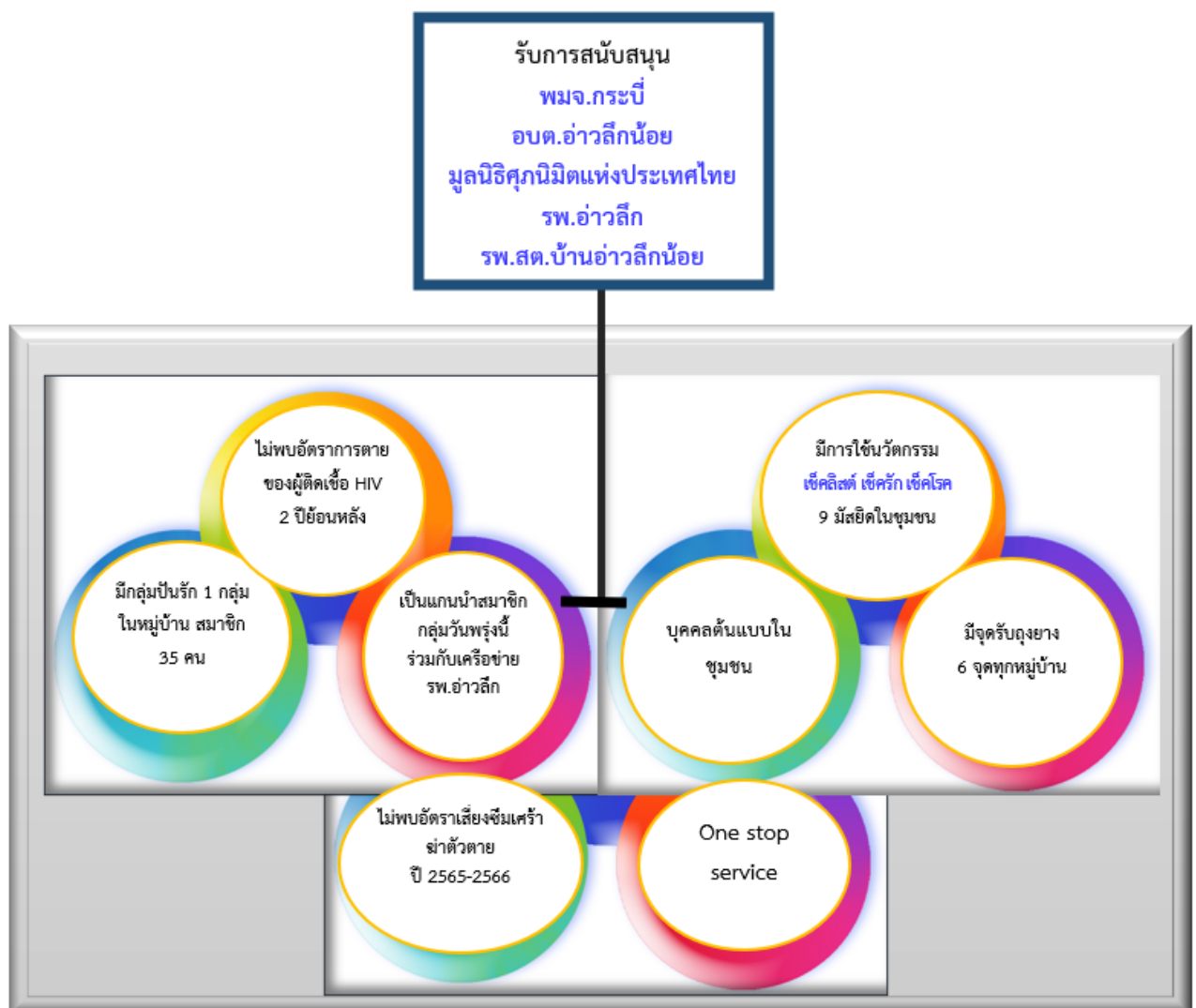
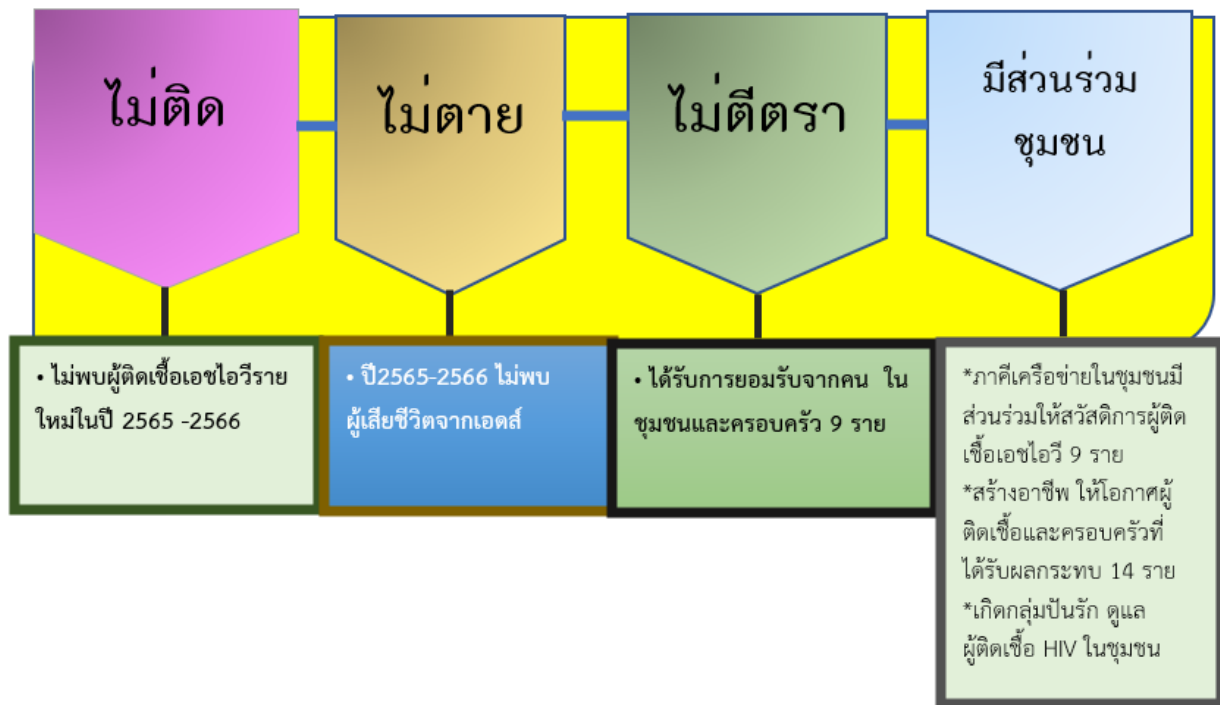
(๔) เจ้าสาว: เป็นผู้หญิงมุสลิม ไม่อยู่ในระหว่างประกอบพิธีฮัจญ์

(๕) คำเสนอของผู้ปกครองของฝ่ายหญิง (วาลี) และคำรับของเจ้าบ่าว ที่เรียกว่าอิญาบและกอบูล ซึ่งนวัตกรรม “เช็คลิสต์ เช็ครัก เช็คโรค” ได้เพิ่มเงื่อนไขข้อที่ (๖) การตรวจเลือดโดยสมัครใจก่อนแต่งงาน

เมื่อได้รับการยินยอมจากคู่บ่าวสาวแล้ว กะนูซ และแกนนำ อสม. จะเข้าไปนัดหมายให้บริการตรวจเลือดโดยสมัครใจ (Voluntary Counseling and Testing -VCT) และให้ความรู้ แนะนำการป้องกันโรคเอดส์ และแนวทางการป้องกันโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์แก่คู่บ่าวสาวพร้อมทั้งสอบถามความพึงพอใจของผู้ใช้นวัตกรรม และนำมาปรับใช้ทุกหมู่บ้านในตำบลอ่าวลึกน้อย

ผลการดำเนินงาน/ประโยชน์ที่ได้รับ

ประเมินความพึงพอใจคู่สมรสที่สมัครใจจำนวน ๒๘ คู่ ในเขตพื้นที่ตำบลอ่าวลึกน้อย ระหว่างเดือนตุลาคม ๒๕๖๓ – กรกฎาคม ๒๕๖๖ โดยมีผลการประเมินดังนี้ ส่วนใหญ่พึงพอใจนวัตกรรม เนื่องจากช่วยป้องกันการติดเชื้อเอดส์ในคู่สมรสที่ใช้นวัตกรรมก่อนแต่งงาน ร้อยละ ๙๘.๒๑ ทำให้มีความรู้การป้องกันโรคเอดส์เพิ่มขึ้น ร้อยละ ๙๔.๖๔ ความพึงพอใจในการใช้นวัตกรรม ร้อยละ ๙๒.๘๕ และความสะดวกในการใช้นวัตกรรม ร้อยละ ๘๙.๒๘ คู่สมรสที่สมัครใจใช้นวัตกรรม “เช็คลิสต์ เช็ครัก เช็คโรค ” จำนวน ๓๔ คู่ ได้รับการแต่งงานตามศาสนพิธีอิสลามทั้ง ๓๔ คู่ สมัครใจตรวจเลือดก่อนแต่งงานได้รับการตรวจเลือดยืนยันผลโดยปลอดภัยเอชไอวีทั้งหมด ซึ่งเป็นการช่วยป้องกันการติดเชื้อเอชไอวีจากคู่สมรสหรือการมีเพศสัมพันธ์ในชุมชนอิสลามอีกทางหนึ่ง

ปัจจัยความสำเร็จ

๑. ชุมชนตระหนักถึงปัญหาร่วมกันวางแผนแก้ปัญหา ผู้นำชุมชน/ชุมชนร่วมกันแก้ปัญหาในระดับครอบครัวได้ดี
๒. ภาครัฐเครือข่าย ชุมชน โรงเรียน ผู้นำศาสนา เจ้าหน้าที่สาธารณสุขโรงพยาบาล องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ตำบลอ่าวลึกน้อย ผลักดันนโยบายไปสู่การแก้ไขปัญหาโรคเอดส์ในชุมชน

โอกาสพัฒนา

- ร่วมให้ความรู้การป้องกันโรคเอดส์ในกลุ่มนักเรียนโรงเรียนประกอบธรรมอิสลามโรงเรียนสอนศาสนาพื้นที่ใกล้เคียง และนำเทคโนโลยีมาปรับใช้ ในการทำงานร่วมกับกลุ่มเยาวชนเพื่อให้เข้าถึงการทำงานป้องกันโรคเอดส์ในโรงเรียนและชุมชน
- ใช้นวัตกรรมเช็คลิสต์ เช็ครัก เช็คโรค ตรวจหาเชื้อเอชไอวีก่อนแต่งงานเพื่อช่วยป้องกันการติดเชื้อเอชไอวีจากการมีเพศสัมพันธ์ในชุมชนในตำบลใกล้เคียง
- พัฒนาศักยภาพของแกนนำป็นรัก และเพิ่มเครือข่ายในการปฏิบัติงานนอกพื้นที่จังหวัดใกล้เคียง
- ขอสสนับสนุนงบประมาณจากกองทุนหน่วยงานอื่นเพิ่มขึ้น เพื่อใช้ในการดำเนินกิจกรรมการป้องกันโรคเอดส์ในชุมชนผลักดันสู่การทำงานอย่างยั่งยืน